

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 เลขรับ..... ๑๗ / ๒๕๕๕
 วันที่..... ๒๗ เม.ย. ๕๕
 เวลา..... ๑๓.๕๓ น.

ที่ นร ๐๕๐๓/ ๑๐๓๗๕

สำนักนายกรัฐมนตรี
 ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๗๐๐

๒๗ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติ รวม ๗ ฉบับ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ รวม ๗ ฉบับ

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอ

๑. ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
๒. ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ....
๓. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารหมุ่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ....
๔. ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ....
๕. ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ....
๖. ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (โอนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชไปรวมกับกรมป่าไม้) และ
๗. ร่างพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ....

รวม ๗ ฉบับ ต่อสภาผู้แทนราษฎรเป็นเรื่องด่วน

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติ รวม ๗ ฉบับดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นเรื่องด่วน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

กลุ่มงานระเบียบวาระ
 วันที่ ๒๗ / ๒๕๕๕
 เวลา ๑๓.๕๓ น.

(นายอนันต์ เวชชาชีวะ)
 นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานระเบียบวาระ
 วันที่ ๑๑ / ๒๕๕๕
 วันที่ ๒๗ / ๒๕๕๕ เวลา ๑๓.๕๐ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๙ (อมราตึกหน้า)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘ (๒๐_๒๒๘/๐/สภา)

กลุ่มงานระเบียบวาระ
 วันที่ ๑๒ / ๒๕๕๕
 วันที่ ๒๗ / ๒๕๕๕ เวลา ๑๓.๐๐ น.
 นส.ม.และพิศิตติ ดำเนินการ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร อีกทั้งในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการและในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมควรที่จะได้มีการกำหนดรายละเอียดและกระบวนการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิเข้าร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วน
ท้องถิ่น

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนตำบล เทศบาล
องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มี
กฎหมายจัดตั้ง

“สภาท้องถิ่น” หมายความว่า สภาองค์กรการบริหารส่วนตำบล สภาเทศบาล
สภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด สภาเมืองพัทยา สภากรุงเทพมหานคร และสภาองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์กรการบริหารส่วนตำบล นายเทศมนตรี
นายกองค์กรบริหารส่วนจังหวัด นายกเมืองพัทยา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“ข้อบัญญัติท้องถิ่น” หมายความว่า ข้อบัญญัติองค์กรการบริหารส่วนตำบล เทศบัญญัติ
ข้อบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ข้อบัญญัติเมืองพัทยา ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และข้อบัญญัติ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการการกระจายอำนาจ” หมายความว่า คณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๔ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นประกาศ บัดไว้ ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเผยแพร่ในระบบสารสนเทศด้วย

มาตรา ๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง อย่างน้อยเมื่อจะดำเนินการในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- (๒) การจัดหางบประมาณรายจ่าย
- (๓) การประชุมสภาท้องถิ่น
- (๔) การกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการประเมินภาษี

มาตรา ๖ วิธีการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นตามมาตรา ๔ วรรคสอง อาจกระทำได้ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

- (๑) การเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบ
- (๒) การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ
- (๓) การสอบถามความคิดเห็นของประชาชน
- (๔) การเข้ามีส่วนร่วมในฐานะเป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน
- (๕) การจัดให้มีการลงประชามติ
- (๖) การเข้าฟังการประชุมสภาท้องถิ่น
- (๗) วิธีการอื่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องใด โดยวิธีการอย่างไรใด ให้เป็นไปตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนดตามมาตรา ๔ วรรคสอง

มาตรา ๗ การเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบตามมาตรา ๖ (๑) ในเรื่องใด ให้เปิดเผยข้อมูลทั้งปวงที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นที่มีใช่เป็นความลับของทางราชการโดยจัดทำเป็นรายงานสรุป ให้ประชาชนได้ทราบ และกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างน้อยต้องมีข้อมูลโดยสรุปในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) งบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งต้องมีรายการเปรียบเทียบระหว่างประมาณการ รายรับกับรายรับจริง และประมาณการรายจ่ายกับรายจ่ายจริงของแต่ละรายการ รวมทั้งเงินสะสมและเงินกู้
- (๒) รายงานผลการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ใช้ ที่มาของเงินดังกล่าว และผลที่ประชาชนได้รับ
- (๓) ผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน องค์กรตรวจสอบ หรือองค์กรอิสระ อื่น ๆ ในกรณีที่มีการหักท้วงจากหน่วยงานดังกล่าวในเรื่องใด ต้องเปิดเผยคำหักท้วงนั้นด้วย

รายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เปิดเผยไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้เผยแพร่ในระบบสารสนเทศด้วย ทั้งนี้ การจัดทำและเปิดเผยรายงานดังกล่าว ไม่เป็นการตัดสิทธิประชาชนในท้องถิ่นนั้นที่จะขอตรวจสอบข้อมูลอื่นใดตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา ๘ การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะตามมาตรา ๖ (๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกระทำได้โดยวิธีการ ดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดให้มีการประชุมประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องที่เห็นสมควร
- (๒) การจัดให้มีและเผยแพร่ให้ประชาชนทราบถึงช่องทางที่ประชาชนจะสามารถมีหนังสือเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๓) การชี้แจงข้อสอบถามหรือข้อสงสัยของประชาชนที่สอบถามเป็นหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๙ การจัดให้มีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นตามมาตรา ๖ (๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกระทำได้ตามที่เห็นสมควร แต่อย่างน้อยต้องจัดให้มีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการใดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสุขภาพหรือกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ
- (๒) เมื่อประชาชนในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบหรือสองหมื่นคน สุดแต่จำนวนใดจะน้อยกว่า เข้าชื่อกันร้องขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะหรือการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูล คำชี้แจง เหตุผลความจำเป็น และผลกระทบของการดำเนินงาน ผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น มาตรการป้องกัน แก้ไข และเยียวยา ตลอดจนรายละเอียดอื่นใดที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบถึงลักษณะการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเพียงพอ

มาตรา ๑๐ เมื่อได้ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นตามมาตรา ๙ แล้ว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำผลการสอบถามความคิดเห็นมาใช้ประกอบในกระบวนการตัดสินใจด้วย

มาตรา ๑๑ การจัดให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงานตามมาตรา ๖ (๔) จะแต่งตั้งให้ประชาชนเป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัสดุหรือหน้าที่อื่นใดที่จะทำให้ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งหรือทางอาญาโดยตรงไม่ได้

มาตรา ๑๒ กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการใดที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง และประชาชนในท้องถิ่นมีข้อโต้แย้งหรือมีความเห็นขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ผู้บริหารท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น จะจัดให้มีการลงประชามติของประชาชนในท้องถิ่นก็ได้ การลงประชามติตามวรรคหนึ่ง ต้องมีใ้การให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่อง ตัวบุคคล เชื้อชาติ ศาสนา หรือเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

มาตรา ๑๓ เมื่อจะจัดให้มีการลงประชามติ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดวันลงประชามติ ซึ่งต้องเป็นวันเดียวกันในทุกท้องที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๑๔ ก่อนถึงกำหนดวันลงประชามติไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ให้ผู้บริหารท้องถิ่น ประกาศให้ประชาชนทราบกำหนดวันลงประชามติ พร้อมทั้งรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่จะให้ลงประชามติ ซึ่งต้องมีเนื้อหาชัดเจนและเพียงพอที่จะทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบได้
  - (๒) วันเวลาและสถานที่ที่จะลงประชามติ
  - (๓) กำหนดเวลาและสถานที่ที่ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อหรือให้ถอนชื่อ
- ประกาศตามวรรคหนึ่งให้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานที่อื่นที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถรับทราบได้โดยสะดวกและทั่วถึง

มาตรา ๑๕ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามติ ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยตรงและลับ และต้องมีผู้มาออกเสียง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด หากมีผู้มาออกเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด ให้การออกเสียงประชามตินั้นเป็นอันตกไปโดยไม่ต้องนับบัตรออกเสียง

ในกรณีที่เสียงข้างมากของผู้ที่มาออกเสียงมีมติไปในทางใด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการให้เป็นไปตามมตินั้น ถ้าผลการออกเสียงมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการไปตามที่เห็นสมควร

หลักเกณฑ์และวิธีการการลงประชามติ การนับคะแนน การประกาศผล และการอื่น ที่จำเป็นเกี่ยวกับการลงประชามติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติของประชาชนในท้องถิ่น โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ทั้งนี้ เฉพาะเมื่อข้อบัญญัติท้องถิ่นได้กำหนดให้มีโทษ โดยจะกำหนดให้มีโทษน้อยกว่าโทษดังกล่าวก็ได้

มาตรา ๑๘ บรรดาความผิดตามข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา ๑๗ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในเวลาสามสิบวันแล้ว ให้คดีเลิกกันตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้กระทำผิดไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระค่าปรับภายใน กำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินคดีต่อไป

มาตรา ๑๙ บรรดาค่าปรับที่ได้รับจากการกระทำผิดข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตาม มาตรา ๑๗ หรือค่าปรับจากการเปรียบเทียบปรับตามมาตรา ๑๘ ให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๐ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่มาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร อีกทั้งในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการและในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมควรที่จะได้มีการกำหนดรายละเอียดและกระบวนการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิเข้าร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการนอกจากจะกำหนดไว้เป็นหลักการสำคัญในระดับชาติแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความสำคัญเช่นกัน เนื่องด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดินโดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการส่งเสริมในเรื่องการกระจายอำนาจในการบริการสาธารณะจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ด้วยวัตถุประสงค์ของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจในความหมายและความตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม สิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารราชการที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานราชการในระดับต่าง ๆ และการสร้างความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและลักษณะสำคัญของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ อันได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น จึงเป็นหลักการสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรองรับไว้ คือ การให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งตามหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘๕ ของรัฐธรรมนูญฯ หรือการให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อเสนอออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ตามหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๘๖ ของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งทั้งสองหลักการนี้ในปัจจุบันได้มีการตรากฎหมายเพื่อบัญญัติหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการดังกล่าวไว้แล้ว ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่หลักการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนในท้องถิ่น และการวางงานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นหลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ แม้ปัจจุบันก็ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด กฎหมายว่าด้วยเทศบาล กฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร) และกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มิตบบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นไปตามมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ โดยตรง แต่เมื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐธรรมนูญฯ บัญญัติรองรับไว้นี้ เป็นมาตรการตรวจสอบทางการเมืองที่เพิ่มบทบาทประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบฝ่ายการเมืองในระดับท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และยุติธรรมในสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้จึงได้บัญญัติถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการในมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ โดยสรุปดังนี้

๒.๑ กำหนดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องนั้น ๆ ได้ และต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ โดยทำเป็นประกาศปิดไว้ ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเผยแพร่ในระบบสารสนเทศ (ร่างมาตรา ๔)

สำหรับกิจการอันเป็นเรื่องสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งอย่างน้อยจะต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำงบประมาณรายจ่าย การประชุมสภาท้องถิ่น และการกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการประเมินภาษี ทั้งนี้ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์ที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้นี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถดำเนินการได้ (ร่างมาตรา ๕)

๒.๒ กำหนดวิธีการมีส่วนร่วมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับ

ภาครัฐนั้น โดยหลักการทั่วไปได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

(๑) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับเบื้องต้นที่สุด แต่ถือว่าเป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการใช้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

(๒) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

(๓) การเข้ามามีส่วนในกระบวนการของรัฐ เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

(๔) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนหนึ่งกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

(๕) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

สำหรับร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบ การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ การสอบถามความคิดเห็นของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน การจัดให้มีการลงประชามติ การเข้าฟังการประชุมสภาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดวิธีการที่จะนำไปใช้ให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด และนอกจากนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดวิธีการอื่นโดยผู้บริหารท้องถิ่นสามารถกำหนดโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อไปได้อีกด้วย (ร่างมาตรา ๖)

๒.๓ กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิรับทราบข้อมูลในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยวิธีการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบ ซึ่งเป็นวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐาน ในอันที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ในกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเปิดเผยข้อมูลทั้งปวงที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ที่มีใช่เป็นความลับของทางราชการ โดยจัดทำเป็นรายงานสรุปให้ประชาชนได้ทราบ และเรื่องเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลนั้น กำหนดให้อย่างน้อยต้องมีข้อมูลโดยสรุปในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) งบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งต้องมีรายการเปรียบเทียบระหว่างประมาณการรายรับกับรายรับจริง และประมาณการรายจ่ายกับรายจ่ายจริงของแต่ละรายการรวมทั้งเงินสะสมและเงินกู้

(๒) รายงานผลการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ใช้ ที่มาของเงินดังกล่าว และผลที่ประชาชนได้รับ

(๓) ผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน องค์กรตรวจสอบหรือองค์กรอิสระอื่น ๆ ในกรณีที่มีการหักล้างจากหน่วยงานดังกล่าวในเรื่องใด ต้องเปิดเผยคำหักล้างนั้นด้วย

ในการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบดังกล่าว ไม่เป็นการตัดสิทธิประชาชนในท้องถิ่นที่จะขอตรวจสอบข้อมูลอื่นใดตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นไปตามหลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๗ ของรัฐธรรมนูญฯ (ร่างมาตรา ๗)

๒.๔ กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยวิธีการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ โดยในเบื้องต้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะกระทำได้ด้วยวิธีการจัดให้มีการประชุมประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องที่เห็นสมควร หรือการจัดให้มีและเผยแพร่ให้ประชาชนทราบถึงช่องทางที่ประชาชนจะสามารถมีหนังสือเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการชี้แจงข้อสอบถามหรือข้อสงสัยของประชาชนที่สอบถามเป็นหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดวิธีการอื่นนอกจากที่ระบุไว้นี้ได้ตามสมควร ทั้งนี้ เพื่อนำความเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานในกิจการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร่างมาตรา ๘)

๒.๕ ในบางกรณีการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจการใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือประชาชนส่วนใหญ่ สมควรที่จะต้องมี “การปรึกษาหารือ” วิธีการนี้เป็นวิธีการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น คือ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือประชาชนส่วนใหญ่ก่อนตัดสินใจ จึงได้กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยวิธีการสอบถามความเห็นประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะกำหนดให้ใช้วิธีการนี้ได้ตามที่เห็นสมควร แต่อย่างไรก็ดี การสอบถามความคิดเห็นนี้อย่างน้อยต้องจัดในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการใดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสุขภาพหรือกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ในสาระสำคัญ หรือในกรณีที่ประชาชนในท้องถิ่น เข้าชื่อกันร้องขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะ หรือการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดไว้ให้ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบหรือสองหมื่นคน สุดแต่จำนวนใดจะน้อยกว่า เพื่อเป็นเกณฑ์ในการที่จะดำเนินการร้องขอ

สำหรับการดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูล คำชี้แจง เหตุผลความจำเป็น และผลกระทบของการดำเนินงาน ผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น มาตรการป้องกัน แก้ไข และเยียวยา ตลอดจนรายละเอียดอื่นใดที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบถึงลักษณะการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเพียงพอด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพียงพอที่จะได้เสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะให้มีการสอบถามความคิดเห็นนั้น และเมื่อได้ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำผลการสอบถามความคิดเห็นมาประกอบในกระบวนการตัดสินใจด้วย โดยอาจไม่ต้องพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามผลการสอบถามความคิดเห็นดังกล่าวได้ (ร่างมาตรา ๙ และร่างมาตรา ๑๐)

๒.๖ กำหนดให้กรณีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมส่วนร่วมในลักษณะของความร่วมมือในขั้นตอนของการดำเนินงาน และตัดสินใจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยการเป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน แต่การกำหนดโดยวิธีการนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะแต่งตั้งให้ประชาชนเป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัสดุหรือหน้าที่อื่นใดที่จะทำให้เกิดข้อพิพาทในทางแพ่งหรือทางอาญาโดยตรงไม่ได้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนผู้ที่มีให้ต้องมารับผิดในทางแพ่งหรือทางอาญาจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน โดยมีใช่เป็นการกระทำที่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวมิใช่โดยตำแหน่งดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๑)

๒.๗ กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ กรณีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยวิธีการลงประชามติ โดยกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นจะจัดให้มีการลงประชามติของประชาชนในท้องถิ่นก็ได้ หากการดำเนินการใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง และประชาชนในท้องถิ่นมีข้อโต้แย้งหรือมีความเห็นขัดแย้งกันอย่างรุนแรง แต่การลงประชามติดังกล่าวต้องมีใช้การให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องตัวบุคคล เชื้อชาติ ศาสนา หรือเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ (ร่างมาตรา ๑๒)

สำหรับการกำหนดวันลงประชามตินั้น กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดวันลงประชามติซึ่งจะต้องเป็นวันเดียวกันในทุกท้องที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (ร่างมาตรา ๑๓) และกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องประกาศให้ประชาชนทราบกำหนดวันลงประชามติก่อนวันถึงกำหนดวันลงประชามติไม่น้อยกว่าสามสิบวัน พร้อมทั้งระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้ลงประชามติ ซึ่งต้องมีเนื้อหาชัดเจนและเพียงพอที่จะทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบได้ วันเวลาและสถานที่ที่จะลงประชามติ และกำหนดเวลาและสถานที่ที่ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อหรือให้ถอนชื่อ โดยประกาศดังกล่าวให้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานที่อื่นที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถรับทราบได้โดยสะดวกและทั่วถึง (ร่างมาตรา ๑๔)

๒.๘ สำหรับผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ โดยการออกเสียงประชามติ ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยผลของการออกเสียงประชามตินั้น ได้กำหนดให้ต้องมีผู้มาออกเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด หากมีผู้มาออกเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดดังกล่าวแล้ว ให้การออกเสียงประชามตินั้นเป็นอันตกไปโดยไม่ต้องนับบัตรออกเสียง ทั้งนี้ โดยถือเกณฑ์เบื้องต้นว่าจำนวนของผู้มีสิทธิออกเสียง

ประชามติที่จะลงคะแนนตัดสินใจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการไปทางใด อย่างน้อยต้องมีจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติที่มาใช้สิทธิเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติทั้งหมด และในกรณีที่เสียงข้างมากของผู้ที่มาออกเสียงมีมติไปในทางใด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้เป็นไปตามมตินั้น ถ้าผลการออกเสียงมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการไปตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการการลงประชามติ การนับคะแนน การประกาศผล และการอื่นที่จำเป็นเกี่ยวกับการลงประชามติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (ร่างมาตรา ๑๕)

๒.๙ กำหนดให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามแนวทางตามร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๖)

๒.๑๐ เนื่องจากการกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นในการบริหารกิจการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสาระสำคัญและรายละเอียดที่เป็นไปตามสภาพและนโยบายของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้กำหนดบทบัญญัติที่เป็นการให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและนโยบายของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยหากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ทั้งนี้ เฉพาะเมื่อข้อบัญญัติท้องถิ่นได้กำหนดให้มีโทษ โดยจะกำหนดให้มีโทษน้อยกว่าโทษดังกล่าวก็ได้ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับการกำหนดบทลงโทษของกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (ร่างมาตรา ๑๗)

๒.๑๑ กำหนดให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ ปรับบรรเทาความผิดตามที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามร่างมาตรา ๑๗ โดยค่าปรับที่ได้รับจากการเปรียบเทียบปรับดังกล่าวให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร่างมาตรา ๑๘ และร่างมาตรา ๑๙)

๒.๑๒ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๐)